

АГЕНЦИЈА ЗА БАНКАРСТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

**Одговори на примједбе, коментаре и приједлоге достављене у оквиру
јавне расправе о нацрту Одлуке о минималним стандардима за
документовање кредитних активности банака**

Бања Лука, октобар 2023. године

УВОД

Дана 17.10.2023. године Агенција за банкарство Републике Српске (у даљем тексту: Агенција) је писаним путем обавијестила банке са сједиштем у Републици Српској да је објављен нацрт Одлуке о минималним стандардима за документовање кредитних активности банака (у даљем тексту: Одлука) на интернет страници Агенције (www.abrs.ba), у одјељку Прописи у припреми.

Мишљења, приједлози и примједбе на предложене нацрте могли су се доставити до 23.10.2023. године на *e-mail* адресу regulativa@abrs.ba.

У току јавне расправе запримили смо питања од стране банака, те смо сваком питању приступили са дужном пажњом, и након разматрања и усаглашавања дали додатна појашњења кроз одговоре на питања или извршили корекције гдје је то сматрано потребним.

1. Приједлог одредбе упућен у јавну расправу - Одлука

Предмет одлуке

Члан 1.

(5) Све банке са сједиштем у Републици Српској, којима је Агенција за банкарство Републике Српске (у даљем тексту: Агенција) издала дозволу за рад, дужне су примјењивати одредбе ове одлуке.

1.1. Коментари и упити у јавној расправи

1.1.1. Питање/коментар/сугестија

Достављен је приједлог да се одредба члана 1. став 5. прошири на начин да се дефинише да су предметну Одлуку дужни да примјењују и организациони дијелови банака са сједиштем у Федерацији БиХ или Дистрикту Брчко Босне и Херцеговине, услед изједначавања захтјева у погледу документовања кредитних активности код свих банака које одобравају кредите у Републици Српској.

1.1.2. Одговор

Одредбе ове Одлуке примјењују се на све банке са сједиштем у Републици Српској којима је Агенција издала дозволу за рад. Регулаторни захтјеви у погледу документовања кредитних активности код свих банака које одобравају кредите у Републици Српској су изједначени.

2. Приједлог одредбе упућен у јавну расправу - Одлука

Документовање кредитних активности

Члан 2.

(1) Банка може одобрити кредитну изложеност само на основу одлуке о одобрењу кредитне изложености коју доноси надлежни орган банке. Одлука треба да садржи све услове под којима је кредит одобрен, те треба укључивати све услове и предуслове потребне за уговор о кредитној изложености. Одлука о одобрењу кредитне изложености треба бити јасна и адекватно документована. Надлежни доносилац одлуке о одобрењу кредитне изложености, узимајући у обзир интерно прописане критеријуме и захтјеве Одлуке о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака, доноси одлуку о одобрењу или одбијању одобрења кредитне изложености, а на основу претходно проведене свеобухватне и адекватне процјене кредитне способности дужника и осталих учесника у уговорном односу. У одлуци о одобрењу кредитне изложености, банка треба јасно одредити најдужи период њеног важења. Уколико се одобрена кредитна изложеност не реализује у том року, потребно је обезбиједити ново разматрање кредитног приједлога.

(2) Банка је дужна интерним актима на довољно детаљан начин прописати процедуру за документовање кредитних активности, утврђивање докумената потребних за процјену кредитне способности сходно Одлуци о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака, формирање и континуирано ажурирање кредитних досјеа за сваки кредит, укључујући одређивање одговорних лица чија је обавеза да обезбиједи потпуност и поузданост докумената у кредитном досјеу.

(3) Банка је дужна да интерним актима утврди захтјеве за документовање кредитних активности, што минимално укључује:

1) садржај кредитног досјеа у складу са одредбама члана 4. ове одлуке,

2) правила и одговорности за формирање и вођење кредитног досјеа,

3) располагање и приступ кредитном досјеу и дијеловима његовог садржаја, те заштиту истог, 4) систем унутрашњих контрола којима се обезбјеђује потпуност, ажурност, доступност, интегритет и повјерљивост прикупљених информација и документације.

(4) Лица одговорна за документовање кредитних активности у складу са утврђеним одговорностима у кредитном процесу, а уважавајући захтјеве за осигурањем ефикасног система унутрашњих контрола у банци, у континуитету врше процјену квалитета, структуре и усклађености документовања кредитних активности банке и кредитног досјеа са интерним актима и важећим прописима.

(5) Контролне функције банке, у оквиру својих надлежности, дужне су вршити редовну процјену усклађености процеса и документовања кредитних активности са интерним актима и важећим прописима, а минимално у складу са правилима за управљање кредитним ризиком прописаним Одлуком о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака.

(6) Банка је дужна водити рачуна о законским ограничењима употребе спољних извора података (лични и други подаци), у складу са прописима којима је коришћење таквих података регулисано.

2.1. Коментари и упити у јавној расправи

2.1.1. Питање/коментар/сугестија

Узимајући у обзир да је чланом 2. став 1. Одлуке дефинисано да одлука о одобрењу кредитне изложености треба да садржи „све услове под којима је кредит одобрен“ те „све услове и предуслове потребне за уговор о кредитној изложености“ достављен је приједлог да се одредба дефинише на начин да одлуке о кредитним изложеностима треба да садрже основне/релевантне услове одобрења, а остале/споредне услове само када се они разликују од прописаног у обрасцима које банке иначе користе за закључење уговора са клијентима.

2.1.2. Одговор

Према члану 2. став 1. Одлуке банка је дужна све услове под којима је кредит одобрен (све информације, рокове и услове као што су нпр. износ кредита, каматна стопа, период за отплату кредита итд. и све услове и предуслове потребне за уговор о кредитној изложености као што су нпр. казнене одредбе које су уграђене у кредитни уговор) уградити у одлуку о одобрењу кредитне изложености, узимајући у обзир да исти поткријепљују одлуку која се доноси.

2.1.3. Питање/коментар/сугестија

Везано за одлуку о одобрењу изложености из члана 2. став 1. Одлуке достављено је питање да ли период важења одлуке мора бити исти за све врсте кредитних изложености и да ли је прописан минималан/максималан рок важења одлуке о одобрењу изложености.

2.1.4. Одговор

Као што је наведено у предметној одредби: „У одлуци о одобрењу кредитне изложености, банка треба јасно одредити најдужи период њеног важења.“, а сам период важења не мора бити исти за све врсте кредитне изложености.

2.1.5. Питање/коментар/сугестија

Достављено је питање банке везано за примјену члана 2. став 2. Одлуке, односно да ли је потребно прописивање засебних процедура које би се односиле искључиво на документованост.

2.1.6. Одговор

Као што је чланом 2. став 2. Одлуке дефинисано, банка је дужна интерним актима на довољно детаљан начин прописати процедуру за документовање кредитних активности, међутим сама Одлука не прописује да акта морају бити засебна документа у односу на постојеће процедуре кредитирања. Свака банка ће засебно размотрити које је најадекватније и најпрактичније рјешење у смислу примјене ове одредбе.

2.1.7. Питање/коментар/сугестија

Достављена су питања банака везано за примјену члана 2. став 5. Одлуке којим је дефинисана обавеза контролних функција банке, да у оквиру својих надлежности, врше процјену усклађености процеса и документовања кредитних активности са интерним актима и важећим прописима, а гдје се тражи појашњење да ли се наведена обавеза односи на све три контролне функције у банци, те колико учестало и у којем обиму се од контролне функције праћења усклађености пословања очекује да врши „редовну процјену усклађености процеса и документовања кредитних активности са интерним актима и важећим прописима“.

2.1.8. Одговор

Укљученост контролних функција везано за примјену одредбе предметног става зависиће од њених надлежности које су прописане законским и подзаконским актима који регулишу предметну област.

2.1.9. Питање/коментар/сугестија

Везано за одредбу из члана 2. став 6. Одлуке достављено је питање банке везано за законска ограничења у смислу спољних извора података, односно на која се ограничења предметном одредбом мисли.

2.1.10. Одговор

Предметном одредбом је наглашена потреба поштивања свих законских ограничења која могу постојати приликом коришћења спољних извора података, односно прописа којима је кориштење таквих података уређено, а које банка користи у кредитном процесу, па самим тим и у процесу документовања кредитних активности.

3. Приједлог одредбе упућен у јавну расправу

Формирање и вођење кредитног досјеа

Члан 3.

(2) Банка је дужна да формира кредитни досје на начин да исти представља систематичан скуп свих докумената и информација које су настале и односе се на преговарачку фазу, одобравање кредитне изложености и уговорни однос између банке и клијента укључујући и измјене услова одобреног кредита, поступке банке у периоду трајања кредитне изложености те накнадне активности.

(3) За кредите који у тренутку одобрења представљају изложености банке према правном или физичком лицу или групи повезаних лица које не прелазе укупну бруто изложеност у износу од 50.000 КМ за правна лица, односно 10.000 КМ за физичка лица укључујући предузетнике, банка може успоставити поједностављени кредитни досје на дан одобрења кредита, при чему је банка дужна својим интерним актима успоставити писану процедуру за формирање и континуирано ажурирање поједностављеног кредитног досјеа, укључујући садржај и документацију коју мора садржавати поједностављени кредитни досје, осигуравајући при томе пуну усклађеност са законским прописима са циљем минимизирања потенцијалног правног ризика, односно, ризика усклађености као и успостављање адекватног система унутрашње контроле, те одређивање одговорних радника чија је обавеза да обезбиједи потпуност и поузданост докумената у кредитном досјеу.

3.1. Коментари и упити у јавној расправи

3.1.1. Питање/коментар/сугестија

Достављени су приједлози за:

- допуну члана 3. став 2. Одлуке тако да буде несумњиво јасно да се захтјев за документовање преговарачке фазе односи само на кориснике банкарских услуга,
- подизање прагова за успостављање поједностављеног кредитног досјеа дефинисане чланом 3. став 3. Одлуке за правна лица у износу од 500.000 КМ, односно физичка лица укључујући предузетнике у износу од 50.000 КМ,

те питање шта поједностављени кредитни досје треба да садржи.

3.1.2. Одговор

Агенција је извршила допуну одредбе члана 3. став 2. Одлуке чиме је наглашено да се захтјев за документовање преговарачке фазе односи само на кориснике банкарских услуга, те одредба гласи:

„(2) Банка је дужна да формира кредитни досје на начин да исти представља систематичан скуп свих докумената и информација које су настале и односе се на преговарачку фазу (само за кориснике банкарских услуга из члана 133. Закона о банкама Републике Српске), одобравање кредитне изложености и уговорни однос између банке и клијента укључујући и измјене услова одобреног кредита, поступке банке у периоду трајања кредитне изложености те накнадне активности.“

Одлуком о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака дефинисани су лимити за правна и за физичка лица (укључујући предузетнике) у оквиру којих банке могу проводити поједностављени кредитни процес (аутоматизован процес), те су прагови за успостављање поједностављеног кредитног досјеа дефинисани овом Одлуком усклађени са одредбама Одлуке о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака.

Надаље, за успостављање поједностављеног кредитног досјеа на дан одобрења кредита банка је дужна својим интерним актима успоставити писану процедуру за формирање и континуирано ажурирање поједностављеног кредитног досјеа, укључујући садржај и документацију коју исти мора садржавати.

4. Приједлог одредбе упућен у јавну расправу

Садржај кредитног досјеа

Члан 4.

(1) Кредитни досје мора да адекватно, тачно, вјеродостојно и хронолошки да документује све кредитне активности из чл. 1-3. ове одлуке, као и кредитни процес прописан Одлуком о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака.

(2) Банка је дужна у својим интерним актима утврдити и прописати обавезни садржај кредитног досјеа. Кредитни досје мора да садржи сва документа везана за одобрени кредит, а најмање следеће:

1) захтјев за кредит потписан од подносиоца захтјева, у коме је наведена намјена односно сврха у коју ће кредит бити кориштен,

2) копију оснивачких докумената подносиоца захтјева (уколико је ријеч о правном лицу), копију рјешења надлежног органа управе (уколико је ријеч о лицу које обавља самосталну предузетничку дјелатност), те уколико је ријеч о физичком лицу копију идентификационог документа са сликом као и податке о адреси, односно о мјесту боравка (документ из којег се може утврдити мјесто боравка), са забиљешком одговорног радника да је извршио увид у оригинални документ,

3) документацију којом се потврђује овлаштење заступника, уколико је уговор о кредиту потписао заступник у име подносиоца,

4) изјаву подносиоца захтјева о повезаности са другим лицима уколико подносилац захтјева припада групи повезаних лица,

5) процјену кредитне способности подносиоца захтјева, јемца или другог лица које лично обезбјеђује испуњење обавезе подносиоца захтјева, потписану од стране одговорних лица у банци или аутоматски верификовану уколико је процес аутоматизован у складу са Одлуком о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака,

6) документацију на основу које је извршена процјена кредитне способности подносиоца захтјева, јемца или другог лица које обезбјеђује испуњење обавезе подносиоца захтјева, а којом је потврђено да су новчани токови одговарајући за отплату кредита (извод из централног регистра кредита, финансијске извјештаје правних лица за најмање посљедње двије пословне године прије одобравања кредита, укључујући и извјештај спољног ревизора за она правна лица чија је то законска обавеза, доказ о примањима, тј. изворима отплате физичких лица и др. Процјену кредитне способности дужника који је основан у претходне двије године од дана када се врши процјена као и дужника који је основан с посебном намјеном врши се у складу са чланом

- 7) документацију која се односи на инструменте обезбјеђења кредитне изложености,
- 8) одлуку одговарајућег органа банке или овлашћеног лица о одобравању кредитне изложености, која садржи све услове под којима је кредит одобрен (рок, каматна стопа, инструменти обезбјеђења, укупна изложеност клијента/групе повезаних лица и др.),
- 9) оригинални примјерак уговора о кредитној изложености (укључујући и евентуалне измјене и допуне уговора) са пратећим плановима отплате (укључујући доказе да су планови отплате уручени кориснику кредита),
- 10) документацију која потврђује намјену кредита и доказ о намјенском трошењу кредита,
- 11) примјерак писма гаранције, укључујући и планове плаћања периодичних накнада по гаранцији,
- 12) документацију која се односи на континуирану контролу и оцјену финансијског стања корисника кредита, јемаца или другог лица које обезбјеђује испуњење обавезе и оцјену њихове способности да врше отплату кредита по уговореним условима (финансијски извјештаји наведени у тачки 6. овог става за сваку пословну годину до измирења кредита и др.)
- 13) информације и документацију о праћењу кредитног ризика и распоређивању изложености у нивое кредитног ризика,
- 14) информације и документацију којима се доказује правовремена идентификација изложености код којих је присутан повећан кредитни ризик, те вођење евиденције о тим изложеностима,
- 15) документацију којом се потврђује континуирани мониторинг инструмената обезбјеђења кредита,
- 16) документацију којом се потврђује праћење отплате кредита, укључујући и мјере које је банка предузела према неуредном дужнику (мјере ране интервенције, мјере наплате некавалитетне активе, информације о рачуноводственом и трајном отпису и др. везано за ту кредитну изложеност или тог клијента) и
- 17) сву преписку и документацију о контактима између банке и корисника кредита након закључења уговора о кредиту.

4.1.Коментари и упити у јавној расправи

4.1.1. Питање/коментар/сугестија

Везано за одредбу члана 4. став 1. Одлуке достављено је питање на који начин ће се процјењивати да ли одређени кредитни досје испуњава услове из члана 3. став 2. и члана 4. став 1. Одлуке.

4.1.2. Одговор

Као што је дефинисано чланом 4. став 1. Одлуке, кредитни досје мора да адекватно, тачно, вјеродостојно и хронолошки доументује све кредитне активности, као и сам кредитни процес прописан Одлуком о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака, чиме би била обезбјеђена систематичаност и прегледаност досјеа.

4.1.3. Питање/коментар/сугестија

Достављен је приједлог измјене члана 4. став 2. тачка 5. Одлуке на начин да процјена кредитне способности подносиоца захтјева, јемца или другог лица које лично обезбјеђује испуњење обавезе подносиоца захтјева, потписује одговорно лице у банци или се иста аутоматски потврђује, уколико је процес аутоматизован.

4.1.4. Одговор

Агенција дјелимично прихвата приједлог, те ће предметна одредба у оквиру истог става, али под тачком 18. гласити:

„18) изузетно, уколико је банка обезбиједила адекватне аутоматизоване моделе за процјену кредитне способности дужника и доношење одлука о одобрењу изложености у складу са чланом 7. Одлуке о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака, процјена кредитне способности из тачке 5. овог става, те одлука одговарајућег органа банке или овлашћеног лица о одобравању кредитне изложености из тачке 8. овог става могу бити аутоматски потврђене за изложености које нису појединачно значајне са аспекта изложености кредитном ризику у складу са чланом 17. Упутства за класификацију и вредновање финансијске имовине. Банка је при томе дужна да обезбиједи адекватан систем унутрашње контроле за наведене аутоматизоване моделе за процјену кредитне способности дужника и доношење одлука о одобрењу изложености (провјера тачности улазних података, интеграција управљачких, логичких и физичких контрола у аутоматизованом моделу и др.).“

4.1.5. Питање/коментар/сугестија

Везано за одредбу члана 4. став 2. тачка 6. Одлуке достављено је питање да ли банка може увести посебан образац који би садржавао све потребне елементе за документовање кредитне способности и статуса запослења сваког физичког лица које учествује у кредиту (подаци о послодавцу, статус запослења, износ примања, обуставе), а који би попунио и овјерио његов послодавац, те на тај начин изузети овјерене платне листе и потврду о запослењу из тренутно обавезне документације, а у циљу успостављања поједностављеног кредитног досјеа.

4.1.6. Одговор

Узимајући у обзир да банка својим интерним актом прописује садржај поједностављеног кредитног досјеа, а који треба бити у складу са величином, природом и сложености кредитног производа и дужника, исти ће зависити од стандарда које свака банка индивидуално успостави, у складу са својим ризичним профилем.

4.1.7. Питање/коментар/сугестија

Везано за одредбу члана 4. став 2. тачка 10. Одлуке достављен је приједлог да се документованост намјене кредита за правна лица прецизније дефинише, односно на начин да за краткорочне кредите (до 12 мјесеци, овердрафт, револвинг, кредит са једнократним доспијећем) и дугорочне кредите за улагање у обртна средства до 60 мјесеци није обавезно документовање намјенског трошења средстава.

4.1.8. Одговор

Агенција дјелимично прихвата приједлог банке, те ће предметна одредба гласити:

„10) документацију која потврђује намјену кредита и доказ о намјенском трошењу кредита, изузев у случају уговора о револвинг кредиту и уговора о дозвољеном прекорачењу рачуна (*overdraft* кредити) са уговореним иницијалним роком доспијећа до 24 мјесеца и без уговорене намјене,“

4.1.9. Питање/коментар/сугестија

Достављено је питање везано за примјену члана 4. став 2. т. 13. и 14. Одлуке, односно на који начин ће банка документовати предметне информације.

4.1.10. Одговор

Члан 4. став 2. т. 13. и 14. Одлуке прописују информације и документацију о праћењу кредитног ризика и распоређивању изложености у нивое кредитног ризика, те информације и документацију којима се доказује правовремена идентификација изложености код којих је присутан повећан кредитни ризик као саставни дио кредитног досјеа. Иако банка на мјесечном нивоу прати нивое кредитног ризика, исто не захтијева мјесечно документовање, већ се документује, односно поткријењује распоређивање у виши/нижи ниво ризика, те начин на који је банка пратила ризик за предметни кредит (нпр. уколико је код клијента препознат увећан кредитни ризик и сл.).

4.1.11. Питање/коментар/сугестија

Достављен је приједлог банке да се у члану 4. дода нови став 7. којим ће се дефинисати да уколико се банка одлучи за успостављање поједностављеног кредитног досјеа у складу са чланом 3. став 3. ове Одлуке, дужна је да обезбиједи да тај досије садржи сву документацију прописану интерним актима банке.

4.1.12. Одговор

Предметно је већ дефинисано чланом 3. став 3. Одлуке гдје је, између осталог, прописано:

„...банка може успоставити поједностављени кредитни досје на дан одобрења кредита, при чему је **банка дужна својим интерним актима успоставити писану процедуру** за формирање и континуирано ажурирање **поједностављеног кредитног досјеа, укључујући садржај и документацију коју мора садржавати поједностављени кредитни досје**, осигуравајући при томе пуну усклађеност са законским прописима са циљем минимизирања потенцијалног правног ризика, односно, ризика усклађености као и успостављање адекватног система унутрашње контроле, те одређивање одговорних радника чија је обавеза да обезбиједи потпуност и поузданост докумената у кредитном досјеу.“

5. Приједлог одредбе упућен у јавну расправу

Чување документације из кредитног досјеа

Члан 6.

(5) У оквиру свеобухватне процјене ризика и управљања континуитетом пословања, банка је дужна редовно вршити процјене оперативног ризика који се односи на документовање кредитних активности.

(6) Процјене из става 5. овог члана требају обухватити све ризике који су повезани са чувањем и архивирањем документације из кредитног досјеа, а нарочито локација на којима се врши похрана документације, стање процеса и документације која се похрањује у штампаном и електронском облику, контроле приступа и остале ризике који су везани за документовање кредитних активности.

5.1. Коментари и упити у јавној расправи

5.1.1. Питање/коментар/сугестија

Везано за примјену члана 6. ст. 5. и 6. Одлуке достављено је питање банке да се појасни контекст у којем се мисли на свеобухватну процјену (нпр. да ли се мисли на редовну годишњу процјену ризика у оквиру ИСААР/ИЛААР процеса, да ли се наведени ризик треба посматрати појединачно или у оквиру оперативног/других ризика и сл.) или на друге врсте процјена које банка обавља у

свакодневном раду, те шта се мисли под појмом стање документације (физичко стање или потпуност и адекватност).

5.1.2. Одговор

Чланом 6. став 5. Одлуке прописана је обавеза свеобухватне процјене ризика и управљања континуитетом пословања, као и редовна процјена оперативног ризика (нпр. у оквиру самопроцјене оперативних ризика и контрола) који произилази из документовања кредитних активности кроз кредитни процес у свакодневном раду.

У контексту захтјева из предметног члана под појмом стање документације мисли се на штампано стање документације, с тим да банка има могућност похрањивања исте у електронском облику.

6. Приједлог одредбе упућен у јавну расправу

Прелазне и завршне одредбе

Члан 7.

(2) Банка је дужна ускладити садржај кредитних досјеа с одредбама ове одлуке у року од 90 дана након ступања на снагу исте. Банка је дужна интерне акте из чл. 2, 3, 4. и 6. ове одлуке ускладити са одредбама ове одлуке у року од 6 мјесеци након ступања на снагу исте, те вршити редован преглед најмање једном годишње као и ажурирање у случају промјена у пословним процесима.

6.1. Коментари и упити у јавној расправи

6.1.1. Питање/коментар/сугестија

Достављен је приједлог везан за одредбу члана 7. став 2. Одлуке, односно да се захтјев за усклађивање садржаја кредитног досјеа са Одлуком односи на досјее који се формирају од дана примјене Одлуке, односно да се не прописује ретроактивна примјена предметне Одлуке и на изложености одобрене прије њеног ступања на снагу.

6.1.2. Одговор

Узимајући у обзир да одредбе Одлуке које прописују садржај кредитног досјеа суштински нису значајније мијењане у односу на тренутно важеће захтјеве Одлуке о минималним стандардима за документовање кредитних активности банака, дефинисани рок се сматра адекватним.